

Stræderne

i København

**Direktør for
Nordatlantisk Hus**

**Vand til
københavnerne**

**Sølvsmed ved
Kongens Have**

RESTAURANT KRONBORG

ÆGTE klassisk
DANSK FROKOST

Brolæggerstræde 12
Tel 33 13 07 08

også mulighed for
private selskaber og arrangementer

MALERMASTER FLEMMING JENSEN
Maler- og dekorationsværksted

MARMORERING
ÅDRING
DEKORATION
FORGYLDNING
VINDUER
MØBLER
DØRE
VÆGGE
BEKLÆDNING
LINOLIE
LIMFARVE
KIRKER
SLOTTE
BESLAG
RÅDGIVNING
PRIVATE HUSE

FLEMMING JENSENS MALERVÆRKSTED
Ny Vestergade 9 st.th. - DK 1471 København K. - Tlf. (+45) 21 51 48 88
Værkstedet, Raadvad 40, DK - 2800 Lyngby
Mail: raadvadmaleren@gmail.com - www.raadvad-malermesteren.dk

LETZ SHOP
FRANSK MAD OG VIN
SPECIALRØGET LAKS

FOIE GRAS • PÂTÉ
CASSOULET
CONFIT DE CANARD
SAUCISSENS • OLIVEN
CORNICHONS • OLIER
FRANSKE GEDEOSTE
BRØD OG CROISSANTER

ÅBEN TORS DAG OG FREDAG 11-18
LØRDAG 11-15
TEGLGÅRDSSTRÆDE 7
TLF.: 28 29 70 57
Mail: letzshopcity@hotmail.com

Interviewer: Connie Christensen
Foto: Henrik Ploug (FAF og DBA)

NORDATLANTISK HUS PÅ CHRISTIANSHAVN

Direktør Karin Elsubudottir Heinesen.

Nyt stort Vincenter i København!
VINOBLE Skt. Petri har Københavns største udvalg i Vin og Spiritus! 1000
m2 Vincenter i Krystalgade 18-20. Masser af aktiviteter, som smagninger,
kunstudstillinger m.v. Se mere på www.vinoblesktpetri.dk

VINOBLE

Stræderne i KØBENHAVN

Udgivet af:

VK-Gruppen-Stræderne

Lavendelstræde 8

1462 Kbh. K.

Tlf. 33 15 56 66

SE: 18197332

www.straederne.dk

kbh@straederne.dk

Ansvarshavende redaktør:

Ploug (FAF og Danske Billedautore)

Redaktionelle medarbejdere:

Connie P. Christensen (Kommunikation og Sprog)

Per Stisen

Research: Lone Luna Kelstrup

Annoncer:

Per Stisen

Lay-out og opsætning:

Kirstine Ploug (DJ)

Fotografer:

Thomas Trane (DJ)

Kirstine Ploug (DJ)

Forside foto:

Thomas Trane (DJ) - Tivoli fra H.C.Andersens Boulevard

Trykkeri: Sangill Bogtrykkeri

Oplag: 6000

Indhold:

Side : 3-6 : Direktøren for Nordatlantens Brygge

Side 7 - 10 : Københavns vand

Side 11 : Copenhagen Art Festival - B&W historien

Side 12 : B&W historien

Side 13 : Sven okkels tegner byen

Side 14-17 : Sølvmed Else Nicolai Hansen

Side 18-19 : Amerikansk påvirkning af byen

Side 20 : Mads Laier har jubilæum

Side 21 : Kalvebod bølgen

Side 22 : Rundvisning på Christianshavn

Side 23-25 : Frederiksstadten fylder år

Side 26-27 : Madsiden

Abonner på STRÆDERNE og få bladet til døren.

Pris 360,- kr. for et år, 11 numre (uden for centrum + porto).

Nordatlantens Brygge, tidligere Grønlands Handelsplads, er i dag et spændende kulturhus. Det gamle pakhus fra 1767 var i mere end 200 år centrum for transport af råvarer på vej til og fra Grønland, Island og Færøerne. Desuden var det stedet, hvor passagerer rejste til og fra landene. Huset åbnede i 2003 som de tre landes kulturelle vindue mod omverdenen. Bygningen administreres af et sekretariat og rummer bla. Islands Ambassade, Færøernes og Grønlands Repræsentationer og Restaurant Noma.

Direktør for Nordatlantens Brygge, Karin Elsubudóttir Heinesen, var den første, der

blev ansat. Karin fortæller om den første tid: "Jeg blev ansat som studentermedhjælper på deltid i oktober 2000. Det var inden bygningen var blevet renoveret, så vi sad i den del af huset, hvor der var lidt varme og nogle efterladte møbler. Mine første opgaver bestod i at oprette et arkiv og grundlægge et bogholderi og regnskabs-system. Jeg lavede kaffe, købte ind og sørgede for det praktiske. Desuden deltog jeg i alle møder, hvilket gav mig et godt indblik i, hvordan projektet skred frem. Efterhånden, som stedet udviklede sig, og vi ansatte flere

mennesker, fik jeg flere af de opgaver, som jeg interesserede mig mere for, og som jeg også uddannede mig til, nemlig den kulturelle del af virksomheden. Jeg har hele tiden arbejdet tæt

Det gamle pakhus fra 1767 er blevet til moderne kulturhus

sammen med direktionen og været ansvarlig for de kulturelle arrangementer efter at huset åbnede.

Nordatlantens Brygge åbnede som kulturhus i 2003. Inden da havde der været en del gode kræfter i gang i nogle år.

Der blev oprettet en komité i 1997, og i 2000 etablerede man en bestyrelse. Nogle af de medlemmer, som var med i komiteen, blev medlemmer af bestyrelsen. I forbindelse med, at man oprettede en bestyrelse, blev det afklaret, at Grønland, Island, Færøerne og Danmark ville gå sammen om projektet. Det kræver godt samarbejde, når der er flere lande, som skal enes om, hvordan man skal dele huset imellem sig, hvilke funktioner der skal ligge i huset, hvordan økonomien skal skrues sammen osv.

>>>

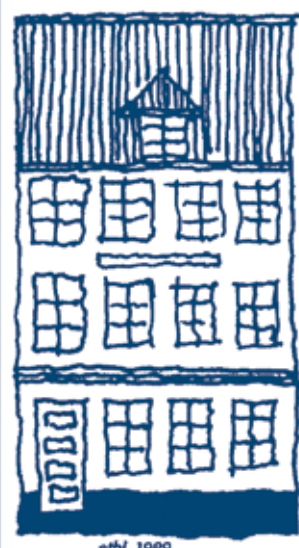
DIREKTØR KARIN ELSUBUDÓTTIR HEINESEN

Det tidligere pakhus på Nordatlantensbrygge hvor Nordatlantisk Institut holder til.

Ideen til Nordatlantens Brygge kom primært fra to personer, som arbejdede i området dengang. Den ene var Kaj Elkrog, som var direktør i Told &

Skat, og den anden var Morten Meldgård, som var direktør i Dansk Polarcenter, der ikke eksisterer mere; Polarcenteret havde til huse i en bygning

GALERIE HELTH
etbl. 1989

Asger Jorn
Henry Heerup
Lise Blaarberg
Sys Svinding
Finn Ulf Grabowski
Christian Tangø
Jens Galschiøt
m.fl.

Sofiegade 4
DK-1418 København K
Tlf. 32 96 95 15
arne@galeriehelth.dk
www.galeriehelth.dk

lige over for Nordatlantens Brygge, hvor nu vores skoletjeneste, Institut for Eskimologi fra Københavns Universitet og Arktisk Institut m.fl. holder til. Kaj og Morten arbejdede i området i en periode, hvor huset her stod øde og forladt. De tænkte, at det ville være naturligt at tage udgangspunkt i den historie, der knytter sig til stedet, og lave det til et moderne center for Nordatlanten. Men ideen skulle jo gerne blive til virkelighed, så noget måtte gøres. De vidste, at Islands tidligere præsident Vigdís Finnbogadóttir, brænder for det nordiske samarbejde, så de inviterede hende på besøg og viste hende huset og præsenterede ideen. Hun var begejstret og ville straks engagere sig i projektet. Med hende i spidsen lykkedes det at skaffe de 20 mio kr, som A.P. Møller Fonden donerede.

Dermed var den økonomiske bund lagt, og Færøerne, Island og Grønland gik ind i projektet og betalte de resterende omkostninger til restaurering af bygningen. På den baggrund gik den danske regering ind i projektet, og donerede bygningen til formålet. Huset ligger centralt i forhold til centrum og Operaen, og Mærsk Mc-Kinney Møller havde en interesse i, at huset med dets beliggenhed skulle blive til et kulturhus i stedet for ejerlejligheder, som

ellers var planen. Han mente, at et kulturhus i højere grad ville være med til at løfte området.”

Får huset støtte fra det offentlige?

”Vi får 500.000 kr. årligt fra hvert af de fire lande, Danmark, Færøerne, Island og Grønland. De 2 mio. kr. dækker de primære omkostninger til vores kulturelle arrangementer. Dertil kommer et overskud fra vores konferencedrift, lejeindtægter fra lejerne og forpagtningsafgift fra Restaurant Noma. Vi har i alt 12 årsværk fordelt på 9 fastansatte og studentermedhjælpere. De skæve arbejdstider i forbindelse med koncerter, konferencer osv., dækkes af studerende, hvoraf mange kommer fra de nordatlantiske lande.”

Hvad er det overordnede formål med huset?

”Det overordnede formål er at være et vindue mod omverdenen for Færøerne, Island og Grønland. At præsentere kunst og kultur fra Nordatlanten, skabe større opmærksomhed og knytte båndene tættere imellem de fire lande.”

Er der nogle generelle forskelle mellem de fire landes kunstudtryk eller gennemgående træk, som er specielle for det enkelte land?

Karin viser rundt i husets forskellige lokaler.

”Den kunstneriske produktion i landene er så mangfoldig, at det er vanskeligt at tale om gennemgående træk eller at sige noget generelt om den. Det er forskelligt, i hvor høj grad kunstneriske udtryk bærer præg af det miljø, som de udspringer fra. Kunstnerne skriver sig gerne ind i en international sammenhæng og er i dialog med omverdenen og tidens aktuelle strømninger.”

Det ligger vel også i, at man som færing, islænding eller grønlænder er nødt til at forlade sit hjemland for at uddanne sig?

”Det er i en vis grad tilfældet. Island har sine egne højere uddannelsesinstitutioner indenfor både billedkunst, musik og teater og tager imod studerende fra andre lande. I Grønland har man Kunstsolen i Nuuk,

og selv om der er gode uddannelses tilbud i Nordatlanten, er der mange, som søger højere uddannelse rundt omkring i verden for at kombinere uddannelsen med muligheden for at lære nye kulturer og nye sprog at kende.”

Har I noget specielt samarbejde med Canada?

”Nej. Det kunne vi godt have, også med Skotland, Shetland og Norge, for de ligger jo også i Nordatlanten.

Norge overvejede også en overgang at være med, men det blev ikke til noget. Det viste sig, at det knapt 7000 m2 store pakhus hurtigt blev fyldt op, og derfor er der ikke flere lande med i samarbejdet.”

Hvor mange besøgende har I her om året?

”Sidste år havde vi 15.000 besøgende til vores kulturelle arrangementer. Det er både udstillinger, koncerter, film og foredrag. Af dem kommer de fleste for at besøge udstillingerne, og resten fordeler sig på de andre arrangementer. Hvis vi tæller konferencegæster med, havde vi i alt 27.000 besøgende sidste år. Vi har en skoletjeneste, som varetages af en fastansat medarbejder 25 timer om ugen. Vi tilbyder et gratis forløb, som primært >>>

Den kunstneriske produktion i Nordatlanten er mangfoldig

Kunst & Håndværk
LANDE/MÆRKET 9
UDSALG
PÅ UDVALGTE VARER
- 10% øvrige varer
24.AUGUST til 8. SEPTEMBER 2012

UDSALG PÅ :
klok
klok-wise - naturally

LANDE/MÆRKET 9
Lundemærket 9 - 1119 København K
Telefon 33 11 68 81 w/ Rundtårnet
www.kunstoghaandvaerk.dk
Åbningstider: man.-tors. 11.00-17.30
fre. 11.00-18.00 lør. 10.00-14.00

NORDATLANTISK SAMARBEJDE

tager udgangspunkt i vores skiftende udstillinger og underviser danske børn om Færøerne, Island og Grønland. Vi fortæller også historien om, hvorfor det netop blev de her tre lande, som er knyttet til huset her. For det var her, skibene lagde til kaj og lossede råvarer, som blev eksporteret til Danmark og videre ud i Europa, og det var også her, at vores skibe blev lastet med varer, som blev midlertidigt opbevaret her i huset, mens de ventede på at blive lastet og sejlet til Nordatlanten. Det var her, at de rejsende igen fik fast grund under fødderne efter flere ugers sejlads på Nordatlanten, hvad enten de kom for at besøge familie, afsone en straf eller søge uddannelse. Vores fælles historie knytter sig til området her helt tilbage til, da huset blev bygget i midten af 1700-tallet.”

Hvilke udstillinger kører i øjeblikket?

”Over sommeren udstiller vi

Frida Zachariassen, som er en færøsk maler fra Klaksvík. Hun levede fra 1912 til 1992, og de kubistisk inspirerede værker skildrer hverdagslivet i Klaksvík i 1950’erne. Den vises frem til begyndelsen af september. Den 15. september åbner vi en ny udstilling med blandede værker af Erró: Errós mekanik. Den verdensberømte islandske kunstner, som har rundet de 80 år, er stadigvæk virksom og udstiller rundt omkring i verden. Udstillingen vil bl.a. bestå af collage, assemblage og kunsthåndværk og kommer til at fylde begge vores udstillingslokaler frem til januar 2013.

Den anden aktuelle udstilling består af akvareller af den grønlandske kunstner Nuuka K. Godtfredsen. Akvarellerne er fra tegneserien ”De Første Skridt”, som skildrer den første bosættelse i Grønland. Den er blevet til i samarbejde med

Danmarks Nationalmuseum, som også står bag produktionen af tegneserierne. Til udstillingen er der produceret en lydskulptur, som understøtter stemningen i udstillingens univers. Lydsiden består af seks individuelle kompositioner, som understøtter handlingsforløb i serien: drabet, mødet, isbjørn, floden, sulten og jagten, og følger publikum rundt i udstillingen. Dele af lydinstallationen er interaktiv og titlen på musikstykkerne er ”Oqaluttuaqattaapput”, hvilket betyder ”fortælle hinanden historier”. Værket er komponeret af Kristian Bjerre Harting

og Lill Rastad Bjørst.

Vi har ingen permanente udstillinger, for vi har ingen samlinger. Vi har hverken plads eller omstændigheder til opbevaring af samlinger, da det kræver særlige forhold. Vi har til gengæld skiftende udstillinger, som regel mindst 6 om året.”

H. DANIELSENS EFTF. APS
KRONQUIST
LÆDERSTRÆDE 11
1201 Copenhagen K
Tel. + Fax 33 13 02 74
Mail: jk@danielsensilver.dk

AMAGERTORV ØSTERGADE
LÆDERSTRÆDE
OLD FISH MARKET

ANTIQUES
GOLD
SILVER
SILVER PLATE
PORCELAIN
CHRISTMAS-PLATES
CHRISTMAS-SPOONS
SECOND-HAND GOODS

EVERYTHING
PRICE-MARKED

Dansk frokost når det er bedst
Nyd vores fortovscafé ved kanalen
med udsigt til Christiansborg

Mødelokaler med plads til 10-20 personer.
Selskaber modtages op til 90 kuverter

Åbningstider:
Hverdage 11:30 - 19:00 Lørdag 11:30 - 16:00

Kanal Caféen
Frederiksholms Kanal 18 - København K.
Telefon: 33 11 57 70 - www.kanalcfeen.dk

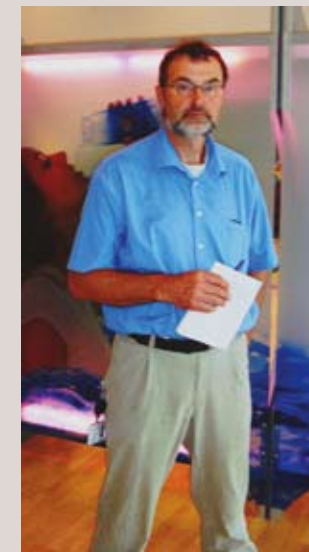
Vandet til byen

Tekst: og foto Flemming Lebrmann
fhv. stadsingenør

Københavns vand.

Vand! Det er da noget, der kommer, når man lukker op for hanerne ude i køkkenet eller i badeværelset, og så er det for resten også noget, man skyller WC’et ud med. Selvom vi i det daglige ikke spekulerer så meget over det, så er vand en livsnødvendighed. Uden vand, intet liv. Har De for resten prøvet at bo i en storby uden vand? Det har københavnernes en kort tid under folkestrejken i sommeren 1944, og det var bestemt ikke

Produktionschef Jens Andersen, Københavns Energi som vi har besøgt.

nogen spøg. Tyskerne lukkede for vandforsyningen, og så måtte man hente vand i spande fra Skt. Jørgens Sø, hvis man ikke havde nået at fylde badekar og andre beholdere, inden der blev lukket. Set i forhold til så mange andre steder på Jorden,

så har københavnernes vand af fineste kvalitet og i rigelige mængder.

Sådan har det ikke altid været. Går vi tilbage i historien, så havde københavnernes i de ældste tider hver sin gravede brønd. Der er ved grundudgravninger fundet talrige rester af sådanne brønde, som er op til 800 år gamle, de fleste med kvadratisk tværsnit og stivet af med egeplanker. Foruden disse brønde er der også fundet offentlige brønde på torve og pladser, hvor folk kunne hente vand. En af disse blev nyligt fundet, da den ældste Østerport blev udgravet på Kongens Nytorv, i øvrigt en dybstens brønd.

Efterhånden som byen voksede, var der ikke vand nok i brønde. Man begyndte i 1500-tallet at lede ufiltreret overfladevand fra Søerne, som jo lå uden for voldene, ind til byen. Vandet blev ført igennem et hovedlednings- og stikledningsystem lavet af udhulede træstammer. Enkelte hovedledninger ejedes af Kongen, resten af private koncessionerede vandkompagnier. Der var masser af træledninger i byens gader, og hver gang man graver i middelalderbyen, støder man på disse vandledninger.

Af militære hensyn skulle brøndene bevares, og det viste sin nødvendighed under

Københavns belejring. Vandet i brøndene var gennemgående af en rimelig kvalitet, mens vandet i ledningssystemerne var i en meget dårlig forfatning. Det var grumset og ildlugtende og smagte rædselsfuldt. Årsagen var, at der tilledtes spildevand til Søerne, og ledningssystemerne var så utætte, at urenheder fra latriner og det skrald, byen i stor udstrækning er bygget på, trængte ind i rørene.

Tingenes tilstand blev værre og til sidst næsten uudholdelige. Vandkompagnierne havde ikke magt og midler til at forbedre forholdene, hvorfor de blev

Grundvandet, som ikke indeholder ilt, bliver først ledt over denne iltningstrappe, hvor svovlforbindelser forsvinder.

>>>

Ring til os – eller kom forbi

**Regnskab
Revision
Selvangivelse
Momshåndtering
Gældsrådgivning**

Tlf. 36 96 48 66
Studiestræde 27, Kbh. K
www.markman-bechlund.dk

Grønlandske specialiteter

I den historiske bygning ”Tranhuset” på Christianshavn handler vi med grønlandske specialprodukter. Vi har et betragteligt udvalg af kød- og fiskespecialiteter. Der findes også et bredt udvalg af kunst, bøger, musik og meget andet.

Åbningstider:
Mandag til fredag
fra 10.00 til 17.30
lørdag fra 11.00 til 15.00
Lukket søndag

DayCatch Arctic Shop
Strandgade 106
1401 København K
Tlf.: +45 32 95 09 42
Mob.: +45 40 17 92 56

www.daycatch.com

Vandet til byen kommer langvejs fra

ophævede ved kgl. forordning af 1812. Vandforsyningen blev henlagt under en Kgl. Vandkommission; men det blev forholdene nu ikke meget bedre af, så Københavns Kommune

Hallen med de store kar hvor okkeren bundfældes.

besluttede i 1849 at udskrive en konkurrence om forslag til en gennemgribende forbedring. Et forslag udført af en ingeniør Colding blev antaget. Den store koleraepidemi i 1853 satte ekstra pres på, så i 1859 kunne den nye vandforsyning indvies. Vand fra Harrestrup Å samt vand fra borerer langs åen blev opsamlet i Damhussøen og herfra i åbent løb ført frem til Skt. Jørgens Sø, som blev byens vandreservoir. Derfra blev vandet rensat i nogle store sandfiltre, som lå der, hvor bl.a. Hotel Imperial nu ligger. Gamle københavnere kan nok stadig huske, at "Trommesalen" lå på Filtergrundene. Det rensede vand blev så fra vandværket i Studiestræde pumpet ud i byens ledningsnet. Siden er vandforsyningen blevet udbygget med vandindvindingsanlæggene ved Sønderød, Torsbro, Islevbro og Slangstrup i takt med, at byen er vokset. Det med overfladevand voldte problemer. så sidst man prøvede med overfladevand, denne gang fra Haraldsted og Gyrstingesøerne, var i 1970'erne. Det indebar, at vandet måtte kloreres, og det var folk særdeles utilfredse med, så nu er man gået over til udeluk-

kende at hente vandet op fra det primære grundvandsmagasin nede i kalklagene i 30 til 50 meters dybde.

Hvordan står det så til med byens vand i dag? "Stræderne" har opsøgt produktionschef Jens Andersen, Københavns Energi, som nu om dage står for vandforsyningen, og her blev vi venligt modtaget.

Jens Andersen beretter: Bortset fra at skaffe bedre vand til København, så skulle der også skaffes mere vand, fordi vandforbruget steg kraftigt med indførelsen af WC'et. Der blev anlagt et udstrakt ledningsnet ikke bare af vandledninger, men også af kloakledninger. Det medførte, at det rene vand til husholdningsbrug blev forureningsbærende, når det gik retur til kloakkerne som spildevand, der oprindeligt løb urensat ud i havnen. Dermed havde København skabt sig et nyt problem, som nu er løst, al den stund at man igen kan bade i havnen.

Men tilbage til vandforsyningen. Allerede i 1916 begyndte København at levere vand til

nabokommunerne. Den første var Frederiksberg, som ikke kunne indvinde tilstrækkelige vandmængder selv. Det er en udvikling, som er fortsat siden, så i dag leverer man vand til en lang række af omegnskommunerne, og man er p.t. ved at gå sammen med 7 andre kommuner om at danne et nyt vandselskab.

København råder over 7 vandværker, hvoraf Regnemarkværket er det største. Der hentes vand op fra 50 kildepladser med i alt 700 borerer beliggende rundt på Sjælland fra Æbelholt i nord og Ringsted i vest til

John Thorsen ved en af styrepultene.

Gummersmarke i syd. Det er nødvendigt at have mange borerer, for trækker man for hårdt på den enkelte, kommer der en del salte og andre mineraler med, som der så skal

renses for. Grundvandet, som ikke indeholder ilt, bliver først ledt over en iltningstrappe, hvor svovlforbindelser forsvinder og jernforbindelser nedbrydes. Derefter bliver vandet ledt ud i to forskellige filterbassiner, hvor jernforbindelserne (okker) og andre uopløselige mineraler optages. Ét mineral kan ikke udskilles, men forbliver i vandet nemlig kalk, som er det stof, der

John Thorsen viser rundt på Regnemarkværket.

danner kedelsten i vores hjemlige kogegej. Efter filtreringen ledes vandet ud i nogle enorme underjordiske bassiner, hvorfra det gennem betonledninger, de såkaldte bonnerledninger, pumpes ind til forskellige pumpeanlæg i byen, og herfra kommer det så ud til forbrugerne gennem vandledninger i byens gader. Ledningerne er nu til dags lavet af en speciel plast.

Regnemarkværket på Sydsjælland, der bliver passet og holdt fint.

København indvinder årligt 53 mio m³ vand, hvoraf 29,3 mio m³ vand går til københavnere,

som har lært at spare på vandet. Forbruget er i dag 106 l pr. dag, mens det i 1955 var 174 l pr. dag.

GULDSMED
LISBETH NORDSKOV
TLF.: 60 64 97 19
www.lisbethnordskov.dk
Onsdag til fredag kl. 11.00 til 17.30

PAVILIONEN

GOTHERSGADE 80 - DK 1123 K.

SØLVSMED
ELSE NICOLAI HANSEN
TLF.: 28 91 53 08
www.elsenicolaihanzen.dk

Toga

Fyraftensøl

30,-

STORE KIRKESTRÆDE 3 - 1073 København K
Telefon 33 12 21 26 - toga@toga.dk
www.toga.dk

Vandet til byen

København er privilegeret med at have utrolig godt drikkevand. Jeg erindrings fra min tid som stadsingenør levnedsmiddelrapporterne, der kom ind fra stadsdyrlægen. Disse rapporter godtgjorde, at kvaliteten af vandværksvandet var langt bedre end kvaliteten af det vand, vi i dyre domme køber i supermarkedet. Vi må ikke glemme, at vand er et vore vigtigste levnedsmidler. Vi kan faktisk ikke lave mad

uden at bruge vand. Fast føde kan vi undvære i temmelig lang tid, hvad vi har oplevet med sultestrejke, men vand kan vi kun undvære i kort tid, inden vi bliver dehydrerede og på kort tid dør af væskemangel.

Er der så noget, der truer vores vandforsyning? Det er der. Den største trussel er landbrugets brug af sprøjtegifte og de forureninger, som industri og andre erhverv kritikløst har ladet sive ned i undergrunden, vel nok fordi man ikke vidste bedre. Kildepladserne er den primære leverandør af levnedsmidlet: drikkevand. Arla eller Carlsberg ville protestere højlydt, hvis nogen kørte giftsprøjtningen ind på deres områder, mens vandforsyningen må kæmpe en kamp med landbruget om at holde pesticidsprøjtningen væk fra kildepladserne. For at forebygge har vi en aftale med Miljøministeriet om at rejse skov, og vi har samarbejder med kommunerne og de lokale vandværker. Vi regner med, at der skal rejses omkring 3-4.000 ha

skov, og vi er godt igang. Her på det seneste er der sket det særdeles positive, at der er indgået et "gentleman's agreement" med landbruget om sammen at gå til Miljøministeren for at få oprettet obligatoriske beskyttelseszoner omkring kildepladserne i h.t. en vejledning, som allerede foreligger i ministeriet. I dag skal man prøve at forhandle sig til frivillige aftaler med de omkringliggende lodsejere, og er der bare én, der ikke vil være med, er det hele ødelagt.

Allerede nu har det været nødvendigt at nedlægge borer, som er blevet forurenet af nedrivende giftstoffer, så vi må bare håbe på, at det stadig er muligt at sikre vores fremtidige forsyning af godt drikkevand. Det kan desværre blive for sent.

BARLEYWINE
ØL med smag. Vi har 400 forskellige.

3W BARLEYWINE

Efter 11 år i Lindøstræde er adressen nu:
Admiralgade 21, 1066 Kbh. K.
Øl-gaver Øl-glas - ved Nikolaj Kirke

VELKOMMEN

Tlf. 3391 9397
bestil@barleywine.dk - www.barleywine.dk

Det gode traditionelle danske smørrebrød dominerer menukortene til frokost

HUSMANN'S VINSTUE
Larsbjørnstræde 2, 1454 København K
Telefon: 33 11 58 86
www.husmannsvinstue.dk
Hverdag 11.30 - 18.00
Lørdag 12.00 - 17.00

KØBENHAVNER CAFÉEN
Badstuestræde 10, 1209 København K
Telefon: 33 32 80 81
www.kobenhavnercafeen.dk
Alle dage 11.00 - 24.00

Tekst: og foto Flemming Lehrmann
fbv. stadsingenør

COPENHAGEN ART FESTIVAL

Stemning fra optog i byen. Foto: Agnete Schlichtkrull

Den 24. august 2012 løber Copenhagen Art Festival af stablen med en programtæt festivaluge frem til den 2. september, hvorefter udstillinger og festivalens lærings- og oplevelsesprogram vil fortsætte resten af efteråret. Der er lagt op til et internationalt udstillingsprogram med betydningsfulde værker af både danske og udenlandske kunstnere. Der bliver udstillinger i Københavns fem markante kunsthaller og kunstprojekter i de københavnske byrum. Der er også lagt op til et eventprogram med musikarrangementer, semi-

narer, performances, byvandring og offentlige foredrag samt et lærings- og oplevelsesprogram for såvel børn som voksne i hele regionen. Festivalen sætter fokus på fællesskaber og de sociale bånd, der binder os mennesker sammen. Kunstnerne vil give deres bud på de udfordringer, betingelser og muligheder, der eksisterer for fællesskaber i dag. I festivalen deltager et antal kulturinstitutioner inden for film, arkitektur og musik i tværfaglige samarbejder og projekter, som skal sikre festivalen en bred appel.

Copenhagen Art Festival blev stiftet i 2011 af de fem kunsthaller, og i bestyrelsen sidder Stine Bosse (formand), Jan Gehl, Teddy Wivel, Mikkel Harder Munck-Hansen, Kim Fridborg og Helle Behrndt, mens et internationalt "advisory board" med Solveig Øvstebø fra Bergen, kunsthistoriker Lars Bang Larsen og Mai Abu ElDahab fra Belgien som medlemmer giver gode råd. Det er Statens Kunstråd, der har taget initiativet, og bag projektet står en lang række bidragydere, uden hvilke festivalen ikke kunne realiseres.

Man kan se frem til hektiske og interessante dage, som vil åbne københavnernes øjne for international kunst, når den er bedst.

RØMERDAL - VÆRKTØJ

**KVALITETSVÆRKTØJ
SPECIALVÆRKTØJ
TEKNISKE ARTIKLER
FORBRUGSVARER
- alt til "sort arbejde"**

Vester Voldgade 110, 1552 København V
Tlf.: 70 20 80 45 • Fax: 70 20 80 46
www.romerdal.dk • E-mail: mail@romerdal.dk
Dagvag: 40 30 49 25

Foto og tekst: Sune Hundebøl
Rådhusbiblioteket

B&W

Burmaister og Wain på Strandgade 4

For enden af Strandgade på Christianshavn, helt nede ved Christians Kirke, står et stort gult pakhus. Det blev bygget i 1783 for agent Bertel Madsen. Oprindeligt var det kun tre etager, men blev i 1874 forhøjet til de nuværende fem etager. Adressen er Strandgade 4. Som så meget andet i området var huset på et tidspunkt ejet af Burmeister & Wain.

Hans Heinrich Baumgarten grundlagde det firma, som senere – i 1843 – blev til Burmeister & Wain (B&W). Han fik kongelig bevilling og indrettede sig i et baghus på det nuværende Købmagergade 46. I 1846 flyttede firmaet til Christianshavn og fik adresse på Overgaden neden Vandet. Samme år trådte

Carl Christian Burmeister ind i selskabet.

I 1861 trak Baumgarten sig tilbage. Fire år senere gik Burmeister i kompagniselskab med ingeniør William Wain - derefter hed firmaet Burmeister & Wain.

Virksomheden ekspanderede kraftigt og kom også i besiddelse af Strandgade 4 og 4B i 1928, som B&W ejede til 1989. I bygningen har der været maskinfabrik, og på et tidspunkt lå et museum, der fortalte B&W's firmahistorie på adressen.

Blandt meget andet byggede B&W over 1000 skibe, inden selskabet gik konkurs i 1996.

Med udgangspunkt i

VVS - EL - MURER

leverer vi det gode håndværk - til dig i

Stræderne ...

De blå mænd

Stræderne ...

RING TIL 35 39 29 93 • WWW.3BLAA.DK

BURMEISTER & WAIN PÅ CHRISTIANSHAVN

Mindetavlen

Teksten på mindetavlen er en lang oversigt over vigtige begivenheder i firmaets første 100 år. Tavlen er placeret i porten i Strandgade 4:

1843 BURMEISTER & WAIN
1943

1843 BAUMGARTEN FAAR KONGELIG BEVILLING OG FIRMAET GRUNDLÆGGES
1846 BURMEISTER INDTRÆDER I FIRMAET SOM FORANDRER NAVN TIL BAUMGARTEN & BURMEISTER
1846 VIRKSOMHEDEN FLYTTET TIL CHRISTIANSHAVN
1854 SKIB NR 1 S/S HERMOD AFLEVERES
1861 BAUMGARTEN TRÆKKER SIG TILBAGE
1863 SYGE & BEGRAVELSESKASSEN OPRETTER
1865 WILLIAM WAIN INDTRÆDER I FIRMAET OG NAVNET FORANDRES TIL BURMEISTER & WAIN
1865 BYGGEFORENINGEN STIFTES
1872 AKTIESELSKABET

B&W porten i Strandgade 4 på Christianshavn

BURMEISTER & WAIN STIFTES
1872 VÆRFTET PAA REFSHALEØEN ANLÆGGES
1875 ALDERDOMS & FORSØRGELSESKASSEN OPRETTER FORANDRER SENERE NAVNET TIL PENSIONS KASSEN
1881 DEN FØRSTE MÆLKECENTRIFUGE LEVERES
1882 WILLIAM WAIN DØR
1891 BURMEISTER TRÆKKER SIG TILBAGE
1898 FORENINGEN AF B&W's FUNKTIONÆRER STIFTES
1898 KONTRAKTEN MED DR DIESEL UNDERSKRIVES
1898 BURMEISTER DØR
1904 DIESELMOTOR NR 1 AFLEVERES

1909 DEN FØRSTE DIESELICENSKONTRAKT AFSLUTTES MED BARCLAY CURLE & Co
1912 DET FØRSTE OCEANGAAENDE DIESELMOTORSKIB SELANDIA'S PRØVETUR
1916 ARBEJDERNES HJÆLPEFOND OPRETTER
1920 BYGNINGEN AF TEGLHOLMEN PAABEGYNDES
1927 KJØBENHAVNS FLYDEDOK & SKIBSVÆRFT OVERTAGES
1930 HOLEBY DIESELMOTOR FABRIK OVERTAGES
1937 BUR-WAIN GRUNDLÆGGES
1938 FREDERIKSHAVNS JERNSTØBERI & MASKINFABRIK OVERTAGES

FUNKTIONÆRFORENINGENS HJÆLPEFOND OPRETTER
1939 NORDISK DIESEL-AUTO OVERTAGES
1943 SKIB NR 669 M/T ESSO NYBORG AFLEVERES

NUVÆRENDE OG TIDLIGERE FUNKTIONÆRER OPSATTE DENNE TAVLE PAA / 100 AARS DAGEN FOR FIRMAETS OPRETTELSE DEN 18 FEBRUAR 1943"

Ved siden af denne tavle er der opsat en anden mindetavle. Her erindres fire B&W-arbejdere Hans Peter Andersen, Bernhard Chait, Robert August Christensen og Svend Aage Johansen, der alle døde under 2. Verdenskrig.

FINGERBØLLET
WILDESGADE 39 - Tlf.: 32 54 67 17
CHRISTIANSHAVN

Sven Okkels fotografert af Karsten Bundgaard

Kunstmaleren Sven Okkels tegner stemninger fra vores by med en lille kommentar.

Tegningerne er blevet til på byvandring, hvor Sven har tegnet on location.

Admiral Gjeddes Gård
- Løve og pottedplanter

Hos Dorte
Knabrostræde 6 · 1210 København K
Tlf. 3315 9777 · www.hosdorte.dk

HISTORISKE BYVANDRINGER PÅ DEN KONGELIGE GRØNLANDSKE HANDELS PLADS

Booking og information:
NORDOSKOP
Tlf. 20 87 22 59
nordoskop@gmail.com

www.nordoskop.dk

Smukke sølupropper og skeer. Til højre børster med sølvhåndtag.

Et gammelt håndværk holdes i hævd. Sølvmed Else Nicolai Hansen holder til i en af de små pavilloner ved Rosenborg, sammen med guldsmed Lisbeth Nordkov. Sølvarbejdet, som bærer Elses autoriserede stempel "Nicolai", er en hjertesag for Else, som har en lang række udstillinger og udmærkelser bag sig. Else fortæller: "Jeg blev udlært i 1988 hos Georg Jensen Sølvmedje, som er det eneste sted, der udlærer sølvmede. Jeg arbejder kun i sølv og

laver alt det, der kan stå på et bord. Vi er ikke ret mange med den beskæftigelse herhjemme, så vi kender hinanden og holder rigtigt meget sammen. Det er verdens bedste fag!" Hvad gjorde du, efter du var udlært? "Jeg har arbejdet sammenlagt 10 år hos Georg Jensen. Der er ingen andre steder her i landet, hvor man kan arbejde som lønansat sølvmed. De fleste sølvmede bliver ikke hos Georg Jensen, men laver alt muligt andet. Især kvindelige sølvmede laver også smykker, men

forgrener sig i øvrigt vidt i samfundet. Cecil Bødker, som er berømt for bogen Silas og Den Sorte Hingst, er også sølvmed. Hos Georg Jensen lavede jeg korpusarbejde, store dejlige ting, og alt sammen på akkord. Det var sjovt, men i den slags arbejde får

man ikke brugt sin kreative drift, og det har jeg altid haft. Derfor havde jeg sideløbende med mit arbejde for Georg Jensen også mit eget værksted. Jeg har også været et år i London, hvor jeg gik på en kunsthøjskole og arbejdede med korpus. I England

adskiller de ikke på samme måde som her korpus og smykker, og deres uddannelse er skoleuddannelse og ikke mesterlære, som vi har det. Det var skønt, og det var samtidig en prøve på, om jeg overhovedet kunne arbejde for mig selv, det havde jeg jo ikke prøvet, mens jeg var hos Georg Jensen. Det gav mig i den grad blod på tanden til at fortsætte som selvstændig. Sammen med kolleger fra min tid i England har jeg udstillet på Collect, som er en berømt kunsthåndværkerudstilling på Victoria & Albert Museum i London. Jeg udstillede der i to år som gallerist sammen med fem andre sølvmede, og det var sjovt." Har du ellers været internationalt ude? "Ja, en hel del, bl.a. har jeg været 3 år i træk på Chicago-messen, som er verdens største unikamesse. Det var, mens jeg var i Galleri Metal, som nu hedder Galleri Bærbar. Det var et fantastisk sted; vi var omkring 20. Jeg blev

SØLVSMED ELSE NICOLAI HANSEN

SØLVSMEDEN VED KONGENSHAVE

De forskellige hamre er sølvsmedens vigtigste værktøjer.

spurgt, om jeg ville være daglig leder der, og det var årsagen til, at jeg sagde op hos Georg Jensen. Jeg blev helt vild med at være der sammen med så mange andre, hvor vi dagligt inspirerede hinanden. Det blev springet til en selvstændig karriere, som jeg så har fortsat siden. Allerede mens jeg var i lære søgte jeg om en af de små pavilloner her, og nu er det så blevet til, at jeg er sammen med Lisbeth Nordskov her. Lisbeth er guldsmed, og vi har et fint samspil. Jeg har

værksted hjemme, hvor jeg laver det meste af mit arbejde, og herinde står jeg til rådighed for hvem, der måtte have lyst til at høre mig snakke om sølv. Nogle småting laver jeg dog her, i øjeblikket arbejder jeg på kantarelbørster. Der er ikke plads til de store ting herinde, korpus kræver meget plads. Jeg laver også smykker, men Lisbeth er helt skråsikker på, at vi to aldrig bliver konkurrenter. Vores arbejder er forskellige som nat og dag, selvom vi passer stjernegodt sammen og

Sølvet pudses fint af flere omgange.

Den smukke vase er et eksempel på de store korpusting, som fylder alt for meget til at blive fremstillet i den lille pavillon. Vasen vejer 1,5 kg. Den er slået op fra en plade med en diameter på 50 cm i 1 mm tykkelse, og arbejdet med de specielle hammere kræver plads.

Små fine vaser har samme tilgang til vores arbejde. Vi elsker begge det, vi laver." Hvad skal der ske fremover? "Der er flere udstillinger på bedding, muligvis også en udstilling på Koldinghus. Jeg har udstil-

let der før, og de har også en af mine mælkekander, som de har købt til deres samling." Kan du mærke krisen på dine kunder? "Det er klart, at kunderne ikke står i kø for de store ting, men jeg

har altid lavet mindre ting samtidig, så det skal nok gå. Jeg er med i den gruppe, der hedder "De Danske Sølvsmede", hvor vi i en årrække havde en

årlig udstilling, vi kaldte "Bagateludstillingen". Det gjaldt om at lave masser af "bagateller", og det kan jeg rigtig godt lide."

Den amerikanske påvirkning kom til byen

Vi er alle direkte og indirekte børn af efterkrigstidens amerikanske kropskultur, der samtidig er puritansk og ekshibitionistisk. Fra 1940'ernes pin-ups til body building over beauty shop og fra street basket, street dance, teenagernes scating, electric boogie og break dance og New York-bössernes disco til skønhedskonkurrencer med models i bikini: kropsfetichismen med tabuisering af den i Centraleuropa fødte nudisme har også medvirket til, at mange københavnernes kroppe og outfit blev formet og stylet af den nordamerikanske populærkultur. I 1982 blev "Jane Fonda's Workout" verdens mest solgte video og også i København fødtes bølgen af studier for kvindefitness som opgradering af den gode gamle jazzballet, som Marguerite Viby allerede gjorde grin med i Cirkusrevyen 1965. US-dukken Barbie, opkaldt efter Ruth Handlers datter Barbara og oprindelig designet efter en tysk comicfigur, har fra 1959 massivt hjernevasket generationer af pigers og kvinders kropsideal.

Til sidst endnu et eksempel, som få egentlig tænker på. Før krigen var det absolut en svipser, når en fjollet elev på et klassefoto smilede eller ligefrem grinede, men amerikanske spillefilm viste københavnernes, at bisserne skulle vises, når fotografen skulle tage billeder.

Keep smiling-filosofien kommanderede "cheese!" Og efter 1950 var det omvendt: en enkel særling i gruppen kunne ikke få sig til at lukke munden op.

Det danske sprog har stadig ingen gløse for det at grimassere med åben mund og fortænderne i forbindelse med at være i fokus af et kamera. TV-spekere lærer nu ligefrem at kunne tale med grimassen på. Vi kan dagligt iagttage det på tv-skærmen hos politikere og andre medievante. Når vi i dag alle vegne ser de mange piger med benene støbt ind i lyseblåt pølseskind, tænker vi næppe over, at disse benklæder er en sjov efterkommer af de oprindelige slidstærke 1800-tals arbejdsbukser til amerikanske industriarbejdere, der har gået deres sejrsgang over hele verden, efter at Hollywood efter anden verdenskrig iførte mandlige westernskuespillere denne blå benuniform. I København introducerede konfektionshandelen denimbukserne i 1955 under navnet "cowboybukser". På Larsbjørnsstræde 16 er der butikken JEANSSTORE CPH, der næsten udelukkende har specialiseret sig i jeans. De nu allerede umoderne hængerøvsbukser er igen modeimport fra

Cup cake inspireret fra det amerikanske.

USA, idet stilen med standardiserede over størrelser sandsynligvis går tilbage til storbyens glorificering af one-fits-all fængselskonfektion. De utallige varianter af alskens sportsbeklædning fra baseball caps til sneakers har alle med få britiske undtagelser deres rødder i USA's sportsdyrkelse. Så den aktuelle gadeaktør med halvcirkelformet pandeskyklap, munkehætte og reklametekster foran og bagved er en ren kulturimport fra amerikanske millionbyer.

Det københavnske gadebillede vrimler med blonde kvinder, fra strågule til platinhvide, mens hankønnet med ganske få undtagelser udmærker sig ved fravær af blondt hår. Denne absurde capriccio i den menneskelige evolution har ikke en biologisk, men en kemisk forklaring i begrebet fausse blonde, falsk blondine; det betyder, at kvinden har fået glattet krøller og bleget sit hår med brintoverilte.

Det har nok ikke så meget med arisk racisme at gøre, men er et udslag af mænds foretrukne kvindeideal: en kvinde, der forlænger barnets uskyldige – og naive! – lyshårethed. Europæiske og nordamerikanske børn har som bekendt ofte ret lyst hår, som i voksenalderen bliver mørkere. Hvor er så linket til USA? Jo, i begyndelsen af 1930'erne skabte Hollywood med Jean Harlow som en af de første den blonde, sensuelle, naive og farlige fristerinde, og typen blond plus barmfager – for eksempel i filmen Blonde Venus (1931) med Marlene Dietrich – blev et slidstærkt ikon for en lang række spillefilm, som blev slugt råt af piger og kvinder ikke blot i København.

Derfor den efterfølgende regelmæssige gang til hairstylisten, som frisørerne nu hedder. Ikke tilfældigt at den mest feterede kvinde i det forrige århundrede, Marilyn Monroe, fik ødelagt sit mørke hår gennem gentagne kemiske blegebehandlinger. I

Et rigtigt 50'er look direkte fra Amerika..

1973 gjorde Gasolin vægmaleriet i Andys Bar i Gothersgade landskendt med en LP: den blonde sexbombe på en gade i San Francisco, der er ved at tabe sine trusser.

Kosmetikbranchen har i over tre hundrede år været underlagt diktatet fra Paris. Tilsvarende var fagsproget domineret af fransk, men efter 2. verdenskrig udkonkurrerede den amerikanske industri blandt andet gennem opkøb af europæiske modehuse og mærker i stor udstrækning, så derfor ligger der i en Matasbutik i dag flakons, tuber, hylstre og æsker, der kræver gode engelskkundskaber ud over viden om de fossile franske specialgloser, der gerne udtales med amerikansk accent: ko'lovn.

Den amerikanske madkultur var aldeles ukendt i København før krigen. Og det, man havde hørt om, virkede ikke ligefrem appetitligt. Men i de sidste halve hundrede år har meget ændret sig. Den anorektiske håndgranat, flasken med det brune kulsyreboblende sukkervand, kom i 1936 til byen, men forsvandt allerede syv år senere på grund af sukkermangel i Danmark. Efter krigen blev drikken holdt ude med en colaskat, og da denne måtte ophæves i 1959, kom bryggerierne med "It's a jolly good cola!" for at holde den originale fra USA væk. Men så overtog Carlsberg produktionen, og nu var løbet kørt. T-bone steak, bourbon, pepsi, chewing gum, hamburger, deep pan pizzas, soft ice, brownies, cup cakes, smoothies, pop corn, corn flakes, you name it.

Med produkterne fulgte også spisekulturen. Madro er ikke tilfældigt et uoversætteligt dansk ord. De karakteristiske megaportioner – læg mærke til den evige gløse big – i den ressourcekrævende papemballage, opfordringen til at spise og drikke gående eller stående i en coffee shop og ikke mindst hurtigt, "fast", er københavnsk fælles kultur. Ja, og modtrends "slow food" er igen kommet fra den anden side af Atlanterhavet. Åbenlys overvægt hos byens folk skyldes ikke blot manglende motion, men at tidsbestemte langsomme måltider med hele familien, der strækker sig over et par samtaletimer som i Sydeuropa, med tv slukket og med gode pauser mellem retterne, kun har holdt sig i de danske jule- og påskefrokoster. Selvom USA's madkultur har

fået hævd hos københavnernes, er der stadig en aura af lavkultur over den, den har aldrig været fin gastronomi som den franske eller den italienske.

TIVOLI HALLEN
v/ Helle Vogt

LUNCH
DINNER

Vester Voldgade 91
1552 København V.
Tlf. 33 11 01 60
Fax 33 32 41 60
www.tivolihallen.dk

MADS LAIER FEJRER 110 ÅR MED HANDEL

Jesper Lindberg i forretningen i Rådhusstræde

Det gamle handelshus fylder 110 år

Mads Laier i Rådhusstræde fejrer i år 110 års jubilæum.

Forretningen blev grundlagt den 7. marts 1902 af Mads Laier på Østerbrogade 154 og var oprindelig baseret på salg af cykler, i tyverne optoges tillige handel med radioapparater. Løbende kom der nye produkter til.

I 1935 flyttedes forretningen til den nuværende adresse i Rådhusstræde 4, hvor den fyldte hele ejendommen – fra kælder til kvist. Ejendommen hed oprindelig ”Brygger Arnths Gaard”, men blev nu omdøbt efter Mads Laiers overtagelse til ”Mads Laiers Gaard”.

Huset blev opført for brygger Jens Arnth Møller i 1796 med kælder og tre etager. Men som det meget driftige menneske, Mads Laier var, besluttede han meget hurtigt efter overtagelsen at få ændret etagehøjden i kælderen og på første og anden etage, hvilket betød, at ejendommen fik en fjerde etage på.

Oprindelig var der kun forretning i stueetagen, og op i

huset var der lejligheder, hvor blandt andet skuespilleren N. P. Nielsen (1795-1860) boede, han var især kendt som en stor fortolker af Adam Oehlenschlägers helteroller. Også den kendte matematikprofessor Christian Rasmus (1806-1856) har haft sin bolig i Rådhusstræde 4, han var lærer ved Polyteknisk Lærestanstalt på det tidspunkt, hvor den var i Studiestræde.

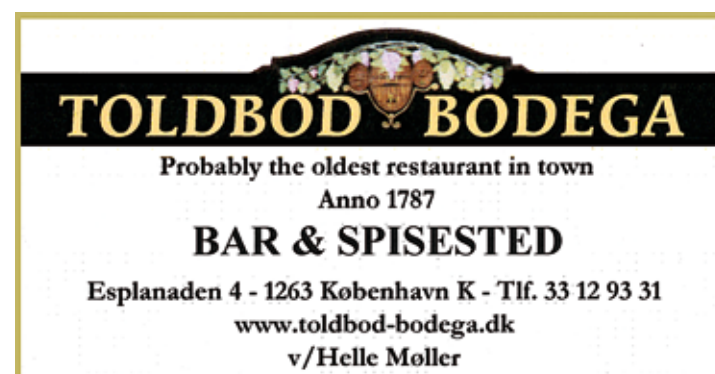
I dag er forretningen kun i stueetagen, hvor der handles med brugt sølv og guld, smykker samt noget af det gamle korpussølv.

Men der, hvor Mads Laier er specialist i dag, er inden for salg af ure, hvor de har specialiseret sig i at købe og sælge eksklusive brugte ure. Hovedvægten er lagt på Rolex, men også andre gode mærker, f.eks. Cartier, IWC, Patek Philippe og Omega forhandles.

Ved at købe hos en forhandler fremfor at handle privat har man sikkerhed for, at man ikke køber katten i sækken, idet Mads Laiers ure leveres med 2 års reklamationsret. Desuden er urene som regel efterset, justeret og istandsat af deres egen urmager.

Jesper Lindberg fra Mads Laier viser her nogle fantastisk flotte vintage ure frem.

Kalvebod Bølge

Et længe ventet løft til havnefronten foran Marriott Hotel og Nykredit bliver nu realiseret.

Området har af uforklarlige årsager ikke været tænkt ind i byggeriet af de store ejendomme, der ligger ud til vandet. Men netop her midt i august afgøres det, hvilken entreprenør der skal udføre arbejdet, som hviler på et vinderprojekt fra en idékonkurrence afholdt i 2007.

Københavns Kommune har afsat 34 mio. kr. til anlægget, der forventes at være færdigt midt på næste år.

Det nye anlæg kommer til at give københavnere en helt ny måde at opleve og bruge havnen på. Anlægget kaldes sig Bølgen, fordi det bevæger sig som en bølge ud i vandet og skal få by og vand til at smelte sammen og åbne muligheder

for nye maritime aktiviteter, leg og ophold. Anlægget forventes at blive et fint supplement til Havneparken på Islands Brygge.

Kalvebod Brygge ligger på skygesiden af havnen, men Bølgens form trækker promenaden ud i solen. Der anlægges opholdszoner og bassiner med mulighed for forskellige aktiviteter på vandet, bl.a. kajaksport.

Hele herligheden breder sig

over en ca. 3.900 m² pælefunderet brygge fra Langebro til Bernstorffsgade.

Det bliver spændende at se. Lad os håbe, at dette byggeri ikke øger det almindelige byggekaos i byen.

URMAGEREN
Dronningens Tværgade

Special
Tværksted for
antikke ure

Ring til os
for et
uforpligtende
tilbud!

Dronningens Tværgade 14
1302 København K
Tlf.: 4341 6218
E-mail: urmageren@live.dk

Abonner på
Stræderne
i København

STØT KØBENHAVNS BLAD

En gaveidé

Årsabonnement
360,-
for 11 numre

Leveres på din adresse
i København K

-resten af landet + porto

KØBENHAVN SOM HANDELSMETROPOL
- FRA GRØNLAND TIL TRANKEBAR

En særlig havne- og kanaltur forbi hovedstadens gamle pakhuse

Turene finder sted den
14/8, 21/8, 28/8 og 4/9
alle dage kl. 19.00

Turene starter ved Gl. Strand og varer ca. 1 time. Pris 140 kr. På turen kommer vi bl.a. ind i bassinet ved det tidligere Asiatisk Handelskompagni og Den Kongelige Grønlandske Handel og ind i Christianshavns smukke kanal. Guidene på turen kommer fra firmaet Nordoskop, som har specialiseret sig i byvandring og foredrag med fokus på Grønland og København som handels- og kolonimetropol.

nordoskop

www.nordoskop.dk - nordoskop@gmail.com
Justyn Salamon - Tlf.: +45 20 87 22 59

PLOUG
FOTOGRAFI

Lavendelstræde 8 - 1462 K - 33 15 56 66 - ploug@c.dk - www.plougfotoграфи.dk - Portrætter 1270,- kr incl. forstørrelser

VI VISER OMKRING PÅ DET GAMLE GRØNLANDSKE KAJOMRÅDE

Historiske byvandringar med fokus på Grønland og Nordatlanten

Stig Søndergaard Rasmussen og Justyn Salamon startede for ca. 3 år siden projektet Nordoscop. Begge har læst eskimologi og arktiske studier på Københavns Universitet, og Stig har desuden været omviser på Nationalmuseet i 5 år, hvor interessen for at formidle viden og oplysninger blev grundlagt. Projektet Nordoscop grund-fokus er byvandringar, foredrag og rundvisninger på Christianshavn med hovedvægt

på Grønland og den nordatlantiske historie. Dertil kommer andre koloniale relationer med udspring i Asiatisk Handels Kompagni i Strandgade.

Stig og Justyn fortæller: "Turene gik oprindeligt ud fra Christianshavns Torv, fordi det er en god ramme om historien. Vi er tilbage i starten af 1600-tallet, og det er et interessant oplæg. Derfra videre ad Strandgade til Kgl. Grønlandsk Handels Plads, hvor vi kommer op i 1700-tallet og til den nordatlantiske historie. Her fortæller vi om KGH – Kgl. Grønlandske Handel - og om skibstrafikken og handelsrelationer. Men vi lægger også stor vægt på at fortælle om det moderne Grønland og hvad, der sker i Grønland i dag.

Kunderne kommer mange steder fra; en af de seneste er DTU's arktiske afdeling, som holdt deres sommerudflugt her. Vi deltager også i events, bl.a. er vi altid med, når det lokale rejseselskab holder deres eventdage. Det er gratis aktiviteter, hvor også Nordatlantens Brygges skoletjeneste deltager. Kajak Republic ved Christiansborg er også med og tilbyder kajakudlejning, så der er mulighed for en vandoplevelse. Der er planlagt en ny event til september.

Justyn og Stig på Christianshavn

I august starter vi med nogle kanalture, som går tæt på København som handels- og kolonimetropol. Vi sejler rundt i Københavns og

Christianshavns kanaler og fortæller om handelskompagnier og de handelsrelationer, København havde i 1700 og 1800-tallet."

Nyt website?
Pris fra kr 1.460,-
 Henvend dig til *Stræderne* og få et tilbud på en enkel og skræddersyet løsning til lige netop dit firma.
 kbh@straederne.dk - 33155666 - Lavendelstræde 8

FERIE I SYDFRANKRIG -
www.trevillach.com
UDLEJES ÅRET RUNDT
 Kultur, vandreture, badeferie, vælg selv din yndlingsferie med base i et fuldt moderniseret hus i Pyrenæerne, netop i området, hvor Da Vinci - mysteriet udspringer.

I en smukt beliggende landsby med udsigt til Canigou - det højeste bjerg i Pyrenæerne - udlejes vores hus med sengeplads til 7-8 personer. ½ times kørsel til Middelhavet, 20 min. til badesø.

1 uge: 2.500,-
 2 uger: 4.500,-
 Henv. 26 15 38 20

Tekst:
 Klaus Stensager

Frederiksstad

Frederiksstad 263 år.
 1749 - 12. september - 2012

Til alle årets kalenderdage kan knyttes private eller officielle begivenheder, ofte med historisk baggrund. Således også for datoen 12. september, som er dagen, hvor Fr. V i et rescript (formelt dekret) for 263 år siden meddelte, at han ville skænke Amalienborg Have og Mønstringspladsen til staden København. Kongen betingede overdragelsen, at liebhavere skulle have vederlagsfrie grunde, nyde 30 års skattefrihed og tømmerhandlere, der ejede pladser ved Toldbodgade, havde første ret i valg af grunde. Tre dage efter opfordrede magistraten ved en rådsstueplakat interesserede at tegne sig for grunde og i rescript af 3. oktober 1749 meddelte magistraten, at skødet på Amalienborg Plads var udfærdiget. Kongen havde dog inden forholdt sig dispositionsret over de 4 "Hôtels", "som skal formere det mellemste store Torv". I et rescript af 10. oktober samme år til magistraten meddeltes, at oberstlieutenant og ingénieur captain Nicolai Eigved havde udarbejdet en generalplan for området samt approberede tegninger og nærmere bestemmelser for de, der byggede. Stadskonduktør Peder Møllerup Balle udfærdigede i begyndelsen af november et målebrev over hele området og umiddelbart efter den 6. december forelå det kongelige donationskøde og hermed den endelige overdragelse. For de fire store

grunde disponeret for 4 "Hôtels", udstedtes gavebrevet den 9. maj 1750 til grev Christian Frederik Levetzau (Chr. 8 Palæ), baron Joachim Brockdorff (Fr. 8 Palæ, kronprinsparrets bolig), konferensråd Severin Løvenskjold (Chr. 9 Palæ, regentparrets bolig) og grev Adam Gottlob Moltke (Chr. 7 Palæ).

Chr. IV syntes i slutningen af sine sidste regeringsår at være noget i tvivl om planerne for afgrænsning og udnyttelse af Ny-København. Den danske ingeniør Axel Urup var blevet indsat i 1648 som generalinspektør og leder af hovedstadens forestående befæstningsarbejder. Urup indpassede Ny-Københavns gader i et mere retvinklet system, hvor Gothersgade blev projekteret som en snorlige gade fra Østervold til Nyhavn. Gadeforløbet adskilte klart middelalderbyen og Ny-København. Urups stort anlagte byplan kom kun delvis til udførelse hvilket medførte, at planerne om kystliniens handelsmæssige nære tilknytning til havnen nærmest gik tabt. Stadsfæstelsen af Urups planer fandt sted umiddelbart efter Fr. III tronbestigelse i

Laurids de Thurahs bykort fra 1748 med middelalderbyen og Ny-København adskilt af Gothersgade. Senere Frederiksstad markeret.

1648, men udbygningen af Ny-København foregik mere langsomt end planlagt.

Mod slutningen af 1662 indtrådte den hollandske fæstningsingeniør, Henrik Rüse som ny leder af Københavns befæstningsarbejder. Han fik samtidig til opgave at udarbejde en revideret plan for Ny-København. I denne plan af 1662 blev gader udlagt i noget større bredde end forudsat i Urups plan af 1649. Trods lempelser i Rüses gadeplan var borgerskabet ikke tilfreds. Man var bange for, at lige gader ville blive udstykket fra Citadellet og ført direkte gennem erhvervede gårde og haver. Alle indsigelserne blev fejlet til side og for første gang i byens historie kom et påbud om sammenhængende facadebebyggelse.

ROSENGÅRDENS
Bodega

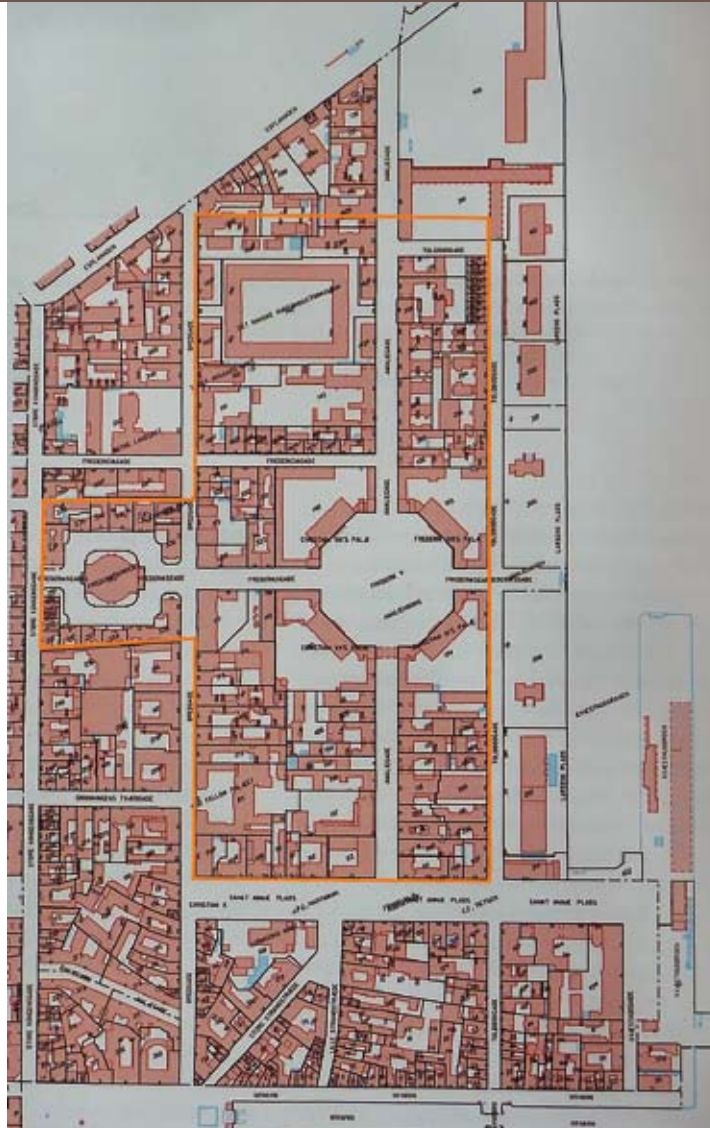
Det er her man hygger sig!
 Åbningstider
Mandag-lørdag : 10-02
Søndag : 12 - 20

Irish coffee 35,- / Stor fadøl 36,-

Rosengården 11
 1174 København K
 Telefon: 3312 4625

Frederiksstaden fylder år

Dronning Sofie Amalie, enke efter Fr. III, opkøbte mange haver mellem 1658-60 i arealet mellem Norgesgade og kystlinien. I købet indgik også Det Islandske Kompagnis område med reberbanen langs vejen ud til Sankt Annæ Bro. Det var en stor grund ca. 660 alen (ca. 410 m) lang og ca. 108 alen (ca. 114 m) bred. Sofie Amalie købte også Pomeranshaven (orangeri- og køkkenhave) på den vestre side af Norgesgade. På det store indkøbte grundareal, der strakte sig fra nuværende Fredericiagade i nord til Sankt Annæ Gade i syd og øst-vest mellem Toldbodgade og Norgesgade, lod Sofie Amalie i 1667-73 bygge "et stort lysthus" med have, også kaldt Sofie Amalienborg eller Amalienborg Slot, som blev dronningens enkesæde til sin død 1685. I 1689 nedbrændte slottet, som ikke genopførtes. Det store og fugtige område blev herefter udlagt for en række projekter frem til 1749. Efter slottets brand blev haven omlagt efter en plan af Ole Rømer. Sankt Annæ Gade blev anlagt tværs over havens sydlige del ud til Norgesgade og kanaler i ca. 30 alens (ca. 19 m) bredde blev udgravede mod Sankt Annæ Gade og Norgesgade. I mellemliggende år blev kystlinien mellem Sankt Annæ Gade og Toldboden reguleret og enkelte slotsbygninger på

Udsnit af stadskonduktørens kvarterskort fra 2009 ca. 260 år efter Fr. V overdrog staden området. Frederiksstaden markeret.

grunden planlagt, men aldrig opførte. Omkring 1730 blev hele det ubebyggede fugtige areal atter reguleret, men nu todelt. Den sydlige del blev igen anlagt som have, den nordlige som en stor "Mønsterplads", en eksercerplads for militæret og hvor kongen yndede at følge eksercitsen fra en af de bygninger, som tværdelte området. Admiralitetskollegiet var den 21. august 1749 gjort bekendt med kongens overvejelser om bebyggelse af Amalienborgområdet. Kollegiet bad Holmens chef,

admiral U.F. Suhm se nærmere på disse overvejelser. Suhm havde kort forinden modtaget et udkast til en bebyggelsesplan for Amalienborgområdet "bekommet af en hr. Agent Bjørn". Suhm var direkte imod planen og krævede tømmerpladserne langs Toldbodgade fjernet. Endvidere skulle opførte huse være grundmurede. Hans indsigelser var begrundet i den store brandfare, som tømmerpladserne udgjorde for flåden med dens placering lige øst for den planlagte bydel. Da de land-

militære myndigheder ikke var blevet hørt, reagerede Kasteslets kommandant, oberst W.E. von Paurenfeind uopfordret og skarpt med en protest den 9. november. Hans indsigelser var begrundet i, at områdets bebyggelse ville være til stor gene for Kasteslets kanoner, som skulle have frit skud ind mod byen. En esplanade foran Kasteslet ind mod byen var påkrævet.

Andreas Bjørn var en driftig købmand og skibsværftsejer med indflydelsesrige forretningsbindelser til private, til stadens styre som til de royale kredse. Han ejede blandt andet tre tømmerpladser ved Toldboden og havde sammen med andre tømmerhandlere og købmænd stor interesse i byggepladser ved havnen. Bjørn var da også blandt de første, der tegnede sig for grund. Efterfølgende er han i historien blevet tillagt æren som en af initiativtagerne til bebyggelsesplanen.

På Laurids de Thurahs bykort fra 1748 ses, hvorledes Ny-København klart adskilte sig fra middelalderbyen ved Gothersgades rette linieføring fra Østervold til Nyhavn og med Amalienborgområdet nord for Sankt Annæ Gade og ud til kystlinien.

Kan den Oldenborgske stammes

Et kig ind i Frederiksstaden. Foto: Thomas Trane (DJ)

300 års regeringsjubilæum i 1749 sættes i direkte forbindelse med og være den egentlige årsag til Frederiksstadens oprettelse? De omfattende forberedelser fandt sted først på året, hvorefter Kancelliet udsendte utrolig mange ordrer, som nærmere beskrev tidspunkter, steder og detaljerede programmer for hver af jubilæumsdagene 28.-29.- og 30. oktober. I kongens rescript af 12. september og kancelliets omfattende udsendte materiale ses intet nævnt om en forbindelse årsag mellem jubilæet og kvarterets grundlæggelse. Årsagen var da også en helt anden og af mere politisk karakter. Den kongetro og indflydelsesrige hofmarskal Adam

Gottlob Moltke havde nemlig set en mulighed i at kombinere regeringsjubilæet med oprettelse af Frederiksstaden og en ny stor monumental kirke opført i Sofie Amalies tidligere Pomeranshave – alt til kongens ære. Nicolai Eigtved havde forud udarbejdet generalplanen for bydelen og skitserede nu på rekordtid et udkast til en monumental ny sognekirke, Frederikskirken. Projektet skulle offentliggøres på festlighedernes sidste dag 30. oktober samtidig med en grundstens nedlæggelse, hvilket da også fandt sted. Såvel Eigtved som efterfølgeren Nicolas Henri-Jardins kirkeprojekter blev påbegyndte, men aldrig fuldførte. Endnu skulle

der gå næsten 145 år før en Frederikskirke (Marmorkirken), finansieret af C.F. Tietgen og projekteret af Ferdinand Meldal, blev indviet.

Mange borgere havde straks efter rescripterne i september og oktober måned 1749 tegnet sig for grunde. Næsten 10 år efter havde noget nær et bygge-boom totalt ændret området, hvilket tydeligt fremgår af Geddes kvarterskort fra 1757 over Sankt Annæ Øster Kvarter.

Frederiksstaden blev skabt over Nicolai Eigtveds generalplan. Alle private og offentlige bygherrer har efterfølgende sat deres spor, men bydelen har til i dag bevaret sin grundlæggende plan. Bygningssproget tegner naturligt forskellige tiders forskellige stilarter og såvel renoverede som tilkomne byggerier har med vellykkede og mindre vellykkede resultater efterlevet bydelens "præmisser". På Stadskonduktørens kort fra 2009 - 260 år efter Fr. V overdragelse af området til staden - kan den oprindelige Frederiksstadts omfang tydeligt aflæses.

**Vinstuen
Bernikow**
Byens bedste sild

Køkken åbent fra
11:00 - 15:30
Nyd frokosten og et
glas koldt Tuborg fadøl
i vores overdækkede
gårdhave

Kristen Bernikows Gade 2
1105 København K
33125256
www.bernikow.dk

Det lille Apotek
Ex stedet hvis man
onsker hygge, nostalgi
og god dansk mad.

frokost fra 98-
aften menu fra 98-

Store
Kannikestræde 15
Telefon 33125606
www.
det lille apotek. dk

God madidé

Foto: Henrik Ploug, FAF
Tekst: Connie Christensen

De lækre røgede sild er her rensset og klar til at blive arrangeret på det nysmurte brød.

Bornholm på Sorgenfri
Mange bornholmere har i årenes løb spist på Café Sorgenfri. Måske har savnet af solskinsøen trukket i retning af den gamle restaurant, hvor røget sild serveres som det skønne, klassiske stykke smørrebrød, vi alle kender som Sol over Gudhjem. Ulla Pedersen har været smørrebrødsjomfru på Café Sorgenfri i 24 år. Så når Ulla anbefaler Sol over Gudhjem som en af

Sildemaden pyntes op, her lægges radiseskiverne på.

sommerens absolutte favoritter, er det ikke tilfældigt.

Sol over Gudhjem er ikke det vanskeligste stykke smørrebrød at anrette. Silden skal først og fremmest være friskrøget og benene taget ud (tak!) så vidt muligt. Skindet fjernes, og sil-

dekødet anrettes på et stykke rugbrød og dekorerer med rå hakkede løg, purløg, radiser og en æggeblomme. Hertil en øl og en snaps, og så er der sommerfrokost.

På Bornholm var sildefangst i mange hundrede år en central

Her er den røgede sild serveret og der skal nok en stor snaps og en kold fadøl til.

indtægtskilde, helt tilbage til 1300-tallet, hvor sild blev solgt i tørret eller saltet stand til de rige Hansestæder.

Hvornår røgning af silden præcist begyndte, er der vist ikke årstal på, men toldpapirer fortæller, at den første portion røgede sild blev solgt fra Bornholm i 1672.

Der forarbejdes stadig mange sild på øens røgerier, men faktisk er en ganske stor del af de

sild, der røges på Bornholm, fanget uden for det bornholmske farvand.

Redaktionen har forsøgt at opsnuse, hvordan dette stykke

smørrebrød fik sit navn, eller hvem der fandt på det. Hvis nogen af læserne kan komme med et bud, hører vi gerne nærmere.

Ulla Pedersen har været smørrebrødsjomfru og tovholder i Café Sorgenfris køkken igennem 24 år. Køkkenet er kendt langt udover byens grænser, så spisekortet på hjemmesiden står på 5 sprog.

Vi har også...

Mads Laier

Klassiske armbånds -eller
vægure designet af
Arne Jacobsen.

*Jubilæumstilbud:
-20% i august måned.*

Mads Laier - Rådhusstræde 4 - 1466 Kbh. K. - Tlf. 33 13 83 00
